

Vår levande landsbygd

*– En beskrivning av Dalarnas landsbygdsprogram
och Genomförandestrategi för Dalarna*

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

VÅR VISION

Dalarna har en långsiktigt hållbar, levande och attraktiv landsbygd med socialt välfungerande byar, bygder och orter, höga natur- och kulturvärden och med ekonomisk livskraft.

Vad vore Dalarna utan sin rika landsbygd? Landsbygdens betydelse för oss som bor och verkar i Dalarna är mycket stor. Natur- och kulturresurser, den sociala gemenskapen och människors engagemang har skapat den goda och attraktiva livsmiljö vi har i dag. Vi hämtar inte bara avkoppling och rekreation i den fantastiska naturen. Vi finner även stora ekonomiska resurser, inte minst inom skogsnäringen och turistnäringen. Det är på landsbygden som de flesta nya företagen skapas.

Men det går inte vila på gamla lagrar. Det krävs hela tiden nya kreativa insatser för att bibehålla en levande landsbygd. Viktiga förutsättningar för landsbygdens fortlevnad och dess goda livsmiljö är öppna landskap med aktivt jord- och skogsbruk, tillgång till arbetstillfällen, bra bostäder, meningsfull fritid, bra infrastruktur och god service.

Målsättningen med Dalarnas landsbygdsprogram är att skapa en gemensam plattform för arbetet med landsbygdens fortlevnad. Vi vill se ökat företagande, engagemang för det öppna landskapet, en utvecklad social och samhällelig service, engagerade människor, ideella insatser och förbättrad infrastruktur. Det är genom gemensamma insatser i alla samhällssektorer som detta kan förverkligas.

Och kom ihåg – det mest värdefulla utvecklingskapitalet är du! Viljan hos den enskilda människan på landsbygden är nödvändig i skapandet av ett fortsatt livskraftigt Dalarna.

INGER ERIKSSON

Länsråd

Vad är Dalarnas landsbygdsprogram?

Den här broschyren är framtagen för dig som på något sätt är verksam i arbetet med att göra Dalarnas landsbygd livskraftig och hållbar i dag och i framtiden.

Landsbygdsprogrammet för Dalarna speglar landsbygdens betydelse för länet och är vägledande för framtida landsbygdsarbete. Det skapar en gemensam bild av förutsättningar och möjligheter att utveckla landsbygden i Dalarna och pekar ut viktiga prioriteringar och framgångsfaktorer för att få en hållbar utveckling.

Vision och insatsområden

Hållbarheten är central i arbetet med Dalarnas landsbygdsprogram. Programmets tre insatsområden ska främja hållbarheten, där de sociala, ekologiska och ekonomiska dimensionerna får ett stort utrymme.

De tre insatsområdena är:

- Välfungerande byar, bygder och orter
- En levande landsbygd i ett öppet landskap
- Levande landsbygd som har ekonomisk livskraft

Läs mer i *Dalarnas landsbygdsprogram 2006–2012*,
www.w.lst.se/landsbygdsutveckling.

På följande sidor vill vi beskriva de övergripande insatsområdena.

Välfungerande byar, bygder och orter

Det är vi själva, befolkningen, som är den absolut viktigaste resursen för att skapa utveckling. Inte bara äldre hemvändare utan också barnfamiljer söker sig till den attraktiva livsmiljön på pendlingsavstånd till våra större orter. Närhet till skola och barnomsorg är viktigt för barnfamiljer.

Modern teknik förbättrar infrastrukturen och ökar möjligheten att utveckla tillgängligheten till samhällelig och kommersiell service .

Kraften till utveckling kommer underifrån. Unga, gamla, företag och myndigheter samverkar i gemensamma frågor.

Detta behöver vi...

Behovsstyrt utbud och ökat nyttjande av allmänna kommunikationer

Ett bra och väl underhållet vägnät och järnvägar

Ökad tillgång och ökat nyttjande av datakommunikation

Levande lokalt kulturliv med professionell kultur och amatörers skapande

Ökat antal tomter i efterfrågade lägen och tillgång till hyresbostäder i byar och små samhällen

Utvecklade servicelösningar

Ökad tillgänglighet till statliga myndigheters service

Ett gott mottagande av nya invånare

Fler aktiva bygrupper eller motsvarande

En ökad mångfald och jämställdhet i bygruppernas verksamhet

...för att nå dessa mål

Landsbygden är en valbar boendemiljö för fler

En god offentlig och kommersiell service på landsbygden

Ett brett lokalt engagemang

Visste du att

- 7 av 10 känner en stark Dalaidentitet
- 9 av 10 trivs där de bor
- 3 av 4 anser att ökad inflyttning av människor från andra regioner, länder och kulturer gynnar utveckling i Dalarna
- 9 av 10 anser att det är viktigt att de som flyttar till Dalarna snabbt kommer in i samhället och känner sig välkomna
- 9 av 10 har högst 45 minuters restid mellan bostad och arbet/studier
- 8 av 10 anser att prioritering av miljöfrågor och ekologisk hållbarhet är viktigt för Dalarna
- 3 av 4 är med i någon förening
- 9 av 10 tycker att det är viktigt att ta ansvar för det som händer i samhället på lokal nivå men 2 av 3 upplever att de inte kan påverka politiska beslut
- Drygt hälften tycker inte att vägnätet i Dalarna håller god standard
- 4 av 10 tycker inte att Dalarnas arbetsmarknad är bra
- Sedan 1995 har ca 25 livsmedelsbutiker på landsbygden lagts ned, vilket motsvarar 30 procent

(Källa: Fakta om Dalarnas län)

En levande landsbygd i ett öppet landskap

Människors intresse av att bosätta sig på landsbygden är starkt kopplat till den attraktiva livsmiljö med biologisk mångfald och kulturmiljövärden som ett öppet och omväxlande kulturlandskap innebär.

Dalarnas landskap innehåller agrarhistoriska värden i en omfattning som är unik för landet, där byarnas timmerhuskultur, fäbodarna och landskapsbilden intar en särställning.

De platsbundna naturresurserna måste nyttjas på ett hållbart sätt, så att även kommande generationer har tillgång till dessa. Jordbruksmarken och vattenresursernas värde för biologisk produktion (livsmedel, energi med mera) ska skyddas.

Detta behöver vi...

Ökat antal betande djur som bidrar till en ökad biologisk mångfald i jordbruket

Ökat antal värdefulla fäbodmiljöer och fjällnära jordbruk för att bevara natur- och kulturvärden

Minskat läckage av växtnäring och bekämpningsmedel från jordbruk och skogsbruk

Minskade utsläpp från hushåll och industri

Ökad produktion och konsumtion av ekologiska och närproducerade produkter

Ökad användning av förnybar energi som biobränsle, vindkraft och solenergi

Ökad produktion av biogrödor, spannmål och biogas för uppvärmning och transporter

...för att nå dessa mål

Ett öppet kulturlandskap – levande och attraktivt med biologiska och kulturhistoriska värden

Sjöar, vattendrag och grundvatten med god kvalitet

Ekologiskt hållbara energi- och transportsystem på landsbygden

Fler viktiga miljöåtgärder finns i *Dalarnas miljömål*, www.w.lst.se

Visste du att

- Dalarna är ett Sverige i miniatyr. Dalarna hör till de län som har flest naturgeografiska regioner: lövskogsregion, olika typer av barrskogsregioner, förfjällsregion och alpina regioner. Sjöar och vattendrag täcker cirka 8 procent av länets yta, det finns cirka 6300 sjöar större än en hektar. Hela 80 procent avvattnas via Dalälven.
- 8 av 10 anser att prioritering av miljöfrågor och ekologisk hållbarhet är viktigt för Dalarna
- Omkring 50 sjöar och lika många rinnande vatten betraktas som övergödda
- Endast cirka tre procent av Dalarnas yta är öppet odlingslandskap

(Källa: Fakta om Dalarnas län)

Levande landsbygd som har ekonomisk livskraft

Nyföretagandet behöver öka och befintliga företag på landsbygden behöver stärkas. Generationsväxlingen är en utmaning där skraddarsydda lösningar behövs. En annan utmaning är att göra entreprenörskap attraktivt för unga människor.

Besöksnäring, förnyelsebar energi och livsmedelsproduktion är viktiga för landsbygdens utveckling och här finns stor potential. Det gäller råvaruproduktion, förädling, marknadsföring och teknikutveckling.

Skogen är en mycket viktig resurs för länets landsbygd och det finns goda möjligheter att utveckla ett skogsbruk med hög förädling av träprodukter.

Den växande andelen äldre kräver satsningar på service. Lokala, privata och kooperativa tjänsteföretag kan i vissa fall tillgodose dessa behov på ett kostnadseffektivt sätt och innebära lokala arbetstillfällen och trygghet i bygden.

Detta behöver vi...

Ökat antal företag inom turist- och upplevelseindustrin

Ökat antal lokala livsmedelsföretag

Ökat antal företag inom bioenergisektorn

Ökat antal företag inom träförädlingssektorn

Ökat antal företag inom tjänstesektorn på landsbygden

Ökat antal konkurrenskraftiga företag som producerar kollektiva nyttigheter – öppet landskap

Förbättrad fastighetsstruktur

Ökad samverkan mellan landsbygdsföretag

Ökad positiv attityd till företagande på landsbygden

...för att nå dessa mål

Företag och byagrupper driver ekonomiskt bärkraftiga verksamheter på landsbygden.

Visste du att

- Antalet förvärvsarbetande inom areella näringar i Dalarna är ca 3300. Det är en minskning med 580 personer sedan 1995. Industrin har tappat 1740 personer under samma period. Inom privata tjänster, där det mesta av turismysselsättningen finns, har det däremot skett en ökning med 3150 personer.
- Av länets företag är drygt 40 procent lokaliserade till landsbygden. Jordbruksföretagen är vanligast, därefter följer tjänste- och handelsföretag. Nästan hälften av länets byggföretag är lokaliserade på landsbygden. I länet finns också en omfattande turismsektor på landsbygden. Småskalighet är utmärkande för företagandet på landsbygden – det är få eller inga anställda i företagen.

(Källa: Fakta om Dalarnas län)

Genomförandet

För att nå framsteg i arbetet med landsbygdsutveckling behöver vi arbeta i ett helhetsperspektiv. Nyckeln till framgång är att fokusera arbetet på nedanstående sex områden.

Läs mer i *Genomförandestrategin för Dalarna 2007–2013*, www.w.lst/landsbygdsutveckling.

Landsbygdsutveckling Finansiering – Dalarna

Lokala insatser

Företagsstöd

"till nytta för dig själv eller företaget"

Projektstöd

"till nytta för fler"

Jordbruks- och trädgårdsföretag

Startstöd
Investeringsstöd
Köp av tjänster
Kompetensutveckling

Övriga företag

Investeringsstöd
Köp av tjänster
Kompetensutveckling

Privatpersoner, företag, organisationer, föreningar

Diversifiering; Entreprenörskap och småföretagande;
Landsbygdsturism; Service, Fritids- och kulturaktiviteter;
Bygdeutveckling; Natur- och kulturarvet; Innovationer; Lokal
infrastruktur; Kompetensutveckling

Stödbelopp max 30–50 % av
stödberättigade kostnader

Stödbelopp max 25 % av
stödberättigade kostnader

Stödbelopp 20–100 % av stödberättigade kostnader
Inom Leaderområden gäller särskilda projektstöd*

- Länsstyrelsen, Lantbruksenheten/Näringslivsenheten, tfn 023 - 810 00, www.w.lst.se
- Region Dalarna, tfn 023 - 77 70 00, www.regiondalarna.se
- Skogsstyrelsen, tfn 0270 - 42 98 00, www.skogsstyrelsen.se

Större, övergripande insatser

Interreg för hållbar utveckling
genom samarbete över nationsgränser
(samarbete med Norge)

www.z.lst.se

Mål 2 – Regionalfonden
för ökad konkurrenskraft och sysselsättning
Exempel på möjliga landsbygdsrelaterade
insatser: besöksnäring, förnyelsebar energi

www.regiondalarna.se

Mål 2 – Socialfonden
för kompetensförsörjningsinsatser för
sysselsatta och långtidsarbetslösa

www.esf.se

*Leader gör det möjligt för invånare och företagare på landsbygden att arbeta med landsbygdsutveckling lokalt. Lokala strategier finns för varje Leaderområde. Det lokala Leaderkontoret ansvarar för genomförandet.

Björn — en prisbelönad landsbygdsföretagare

Fördelen med att vara företagare på landsbygden är tillgången på duktig och lojal arbetskraft samt den fina naturen, säger Björn Antonsson, grundare av Maskincenter i Älvdalen.

Företaget kammade hem Gasellpriset som det mest snabbväxande företaget i Dalarna hösten -06. Det var i samband med stormen Gudrun som genombrottet kom för Björn Antonssons skogsvårdsföretag.

– Man måste våga gripa tillfällen i flykten, svarar han på frågan om vad som är framgångsreceptet.

Björn berättar hur han på kvällen fick se nyheten på TV om stormen Gudruns ödeläggelse i de småländska skogarna. Direkt förstod han att här fanns arbete att utföra för hans företag. Sedan dess har han bara expanderat och nysatsningar är på gång.

Även om han tycker att det fungerar bra att vara verksam på landsbygden så finns det en del som kan bli bättre. Han berättar om svårigheter med att få fram reservdelar, tillbehör och utrustning. Företag i större samhällen har en stor konkurrensfördel där.

– Samhället bör stötta nya företag i glesbygd där kostnaderna i regel är högre för exempelvis transporter. Det kan även vara problem att få kvalificerad arbetskraft då fler i familjen behöver jobb där de ska bosätta sig, avslutar Björn Antonsson.

För Björns del verkar det dock som dessa hinder är forcerade. Snart kommer han att expandera i Älvdalen genom sitt nya bolag BA Energi AB, vilket förhoppningsvis kommer att ge flera nya arbetstillfällen i Älvdalen.

Fakta Björn Antonsson

Ålder: 49 år

Bor: Kåfilla, Älvdalen

Familj: Två barn, 22 och 25 år och ett barnbarn som heter Alva

Intressen: Bilar, hockey (Brynäs IF)

Företaget

Maskincenter i Älvdalen

Sysslar med: Skogsvård och maskinentreprenad

Antal anställda: 10 (under högsäsong 25–30)

Omsättning: Cirka 7 miljoner (under stormen Gudrun cirka 12 miljoner)

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN